

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
PETICIJŲ KOMISIJA**

**IŠVADA
DĖL AIDOS DUMBRAUSKAITĖS PETICIJOS**

2023 m. sausio 11 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija 2023 m. sausio 11 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Aidos Dumbrasuskaitės peticiją ir priėmė sprendimą teikti Seimui išvadą atmesti šioje peticijoje pateiktus pasiūlymus dėl šeimos sampratos apibrėžties, bendro gyvenimo santykių teisinės apsaugos įtvirtinimo, ieškinio senaties termino panaikinimo šeimos bylose, asmenų skundų šeimos ginčiuose priėmimo ir nagrinėjimo teismuose apribojimo, itin trumpų šeimos bylų nagrinėjimo terminų nustatymo ir kitų šeimos ginčų nagrinėjimo ypatumų. Sprendimas priimtas, atsižvelgus į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuomones.

Dėl šeimos teisės taikymo santuokos nesudariusiems asmenims

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas, 38 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę. Kaip ne kartą yra pabrėžęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Konstitucija yra aukščiausios teisinės galios aktas, aukščiausia teisė, visų kitų teisės aktų teisiškumo ir legitimumo matas (Konstitucinio Teismo 2020 m. liepos 30 d. nutarimas), kiekvieno teisės instituto atitiktis Konstitucijai turi būti vertinama pagal tai, kaip tas institutas atitinka konstitucinius teisinės valstybės principus (Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d. nutarimas). Kaip ir nurodyta peticijoje, Konstitucijoje nėra pateikiama šeimos samprata. Tais atvejais, kai pačioje Konstitucijoje nėra nurodoma, kaip turėtų būti suprantama viena ar kita sąvoka, tokių Konstitucijoje vartojamų sąvokų esmė dažnu atveju atskleidžiama Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje¹.

Pasisakydamas dėl šeimos sampratos, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijos 38 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos išreiškia valstybės įsipareigojimą įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų, kad šeima, taip pat motinystė, tėvystė ir vaikystė, kaip konstitucinės vertybės, būtų visokeriopai puoselėjamos ir saugomos (Konstitucinio

¹ Pavyzdžiui, Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad Konstitucijoje vartojama sąvoka „įstatymo nuostatos“ gali būti suprantama ir kaip vientisas įstatymas, ir kaip atskiros jo normos (1994 m. liepos 22 d. nutarimas).

Teismo 2000 m. birželio 13 d., 2004 m. kovo 5 d. nutarimai), taip pat yra nurodęs, kad Konstitucijos 38 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtinti bendriausio pobūdžio konstituciniai principai (Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 5 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime išaiškino, kad pagal Konstituciją, *inter alia*, jos 38 straipsnio 1 dalies nuostatas, yra saugomos ir ginamos kitokios nei santuokos pagrindu sudarytos šeimos, *inter alia*, santuokos nesudariusių vyro ir moters bendras gyvenimas, kuris grindžiamas pastoviais emocinio prieraišumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas. Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad iš Konstitucijos 38 straipsnio 1 dalies kylanti valstybės pareiga įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų šeimos, kaip konstitucinės vertybės, apsaugą, suponuoją ne tik valstybės pareigą nustatyti teisinį reguliavimą, kuriuo *inter alia* būtų sudarytos prielaidos šeimai tinkamai funkcionuoti, būtų stiprinami šeimos santykiai, ginamos šeimos narių teisės ir teisėti interesai, bet ir valstybės pareigą įstatymais ir kitais teisės aktais taip sureguliuoti šeimos santykius, kad nebūtų sudaroma prielaidų diskriminuoti šeimos santykių dalyvių (kaip antai santuokos neįregistravusių bendrai gyvenančių vyro ir moters, jų vaikų (įvaikių), vieno iš tėvų, auginančio vaiką (įvaikį), ir kt.).

Taigi, konstitucinė šeimos samprata grindžiama šeimos narių tarpusavio atsakomybe, supratimu, emociniu prieraišumu, pagalba ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas, t. y. santykių turiniu, o šių santykių išraiškos forma konstitucinei šeimos sampratai esminės reikšmės neturi (Konstitucinio Teismo 2019 m. sausio 11 d. nutarimas).

Remiantis nurodytais Konstitucinio Teismo išaiškinamais, skirtingai nei teigiama peticijoje, į Konstitucijoje pateikiamą konstitucinės šeimos sampratą patenka ne tik tiesiogiai Konstitucijos 38 straipsnyje nurodyti asmenys, bet ir Konstitucinio Teismo kriterijus atitinkančius santykius sukūrę asmenys, taip pat ir poros, nesudarę santuokos.

Kaip konstatavo Konstitucinis Teismas 2019 m. sausio 11 d. nutarime, pagal Konstitucijos 38 straipsnio 1, 2 dalis, aiškinamas kartu su Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintu asmenų lygybės principu ir diskriminacijos draudimu, yra saugomos ir ginamos visos šeimos, atitinkančios konstitucinę šeimos sampratą, pagrįstą nuolatinio ar ilgalaikio pobūdžio šeimos narių santykių turiniu, t. y. grindžiamą šeimos narių tarpusavio atsakomybe, supratimu, emociniu prieraišumu, pagalba ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas. Įvertinant tai, kad galiojančios Konstitucijos nuostatos ne tik numato platų šeimos sampratos turinį, tačiau garantuoja ir tam tikrą šeimos apsaugos standartą, turi būti reguliuojami ne tik santuokos pagrindu sudaryti šeimos, bet ir bendro gyvenimo neįregistravus santuokos teisiniai santykiai ir su jais susiję aspektai.

Lietuvoje bendro gyvenimo neįregistravus santuokos teisinis reguliavimas nustatytas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso trečiosios knygos XV skyriuje, tačiau šio skyriaus normos

dar nėra įsigaliojusios. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 28 straipsniu, Civilinio kodekso trečiosios knygos XV skyriaus normos dėl bendro gyvenimo neįregistravus santuokos turėtų įsigalioti nuo įstatymo, reglamentuojančio partnerystės įregistravimo tvarką, įsigaliojimo momento.

Vertinant nesusituokusių kartu gyvenančių asmenų bendrai naudojamą turto teisinį režimą svarbi kasacinio teismo formuojama praktika. Kaip yra konstatavęs kasacinis teismas, nesusituokę kartu gyvenantys asmenys nėra prilyginami sutuoktiniams, todėl tokių asmenų įgytam turtui negalioja bendrosios jungtinės nuosavybės prezumpcija. Kartu gyvenančių santuokos nesudariusių asmenų turtinių santykių šeimos teisės normos nereglamentuoja, dėl to iš tokių santykių kilę ginčai sprendžiami vadovaujantis bendrosiomis nuosavybės teise reglamentuojančiomis teisės normomis.

Pagal kasacinio teismo nuosekliai formuojamą praktiką, jeigu kartu gyvenantys santuokos nesudarę asmenys buvo susitarę siekti tam tikro tikslo, vertinama, kad jie saistomi sutartinių turtinių santykių. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad nesusituokusių asmenų gyvenimas drauge, ūkio tvarkymas kartu, bendro turto kūrimas asmeninėmis lėšomis ir bendru jų pačių darbu teismui gali būti pakankamas pagrindas pripažinti buvus asmenų susitarimą dėl jungtinės veiklos (partnerystės) sukuriant bendrąją dalinę nuosavybę. Bendrosios jungtinės veiklos pradžia siejama su tuo laiku, kai šalys pradėjo kartu gyventi ir vesti bendrą ūkį. Tokių asmenų turtinių santykių apsaugai į bendrai įgytą turtą taikytinos Civilinio kodekso ketvirtosios knygos normos, kuriose nustatyta bendroji nuosavybės teisė bendraturčiams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-133-421/2019, 18 p.). Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad tiek pagal teisinį reguliavimą, tiek ir pagal kasacinio teismo praktiką santuokos nesudariusių asmenų tarpusavio turtiniai santykiai nelaikomi lygiaverčiais santuoką sudariusių asmenų turtiniams santykiams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-159-916/2022).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad bendro gyvenimo kartu santykiams taikomas komerciniams santykiams skirtas jungtinės partnerystės institutas, kuris pagal savo esmę ir prasmę yra orientuotas į verslo subjektus ir nenumato (ir negali numatyti) teisinių įrankių, kuriais galėtų būti apsaugoma labiau pažeidžiama kartu gyvenančių asmenų santykių šalis, kartu gyvenančios, bet santuokos nesudarę poros tam tikrais atvejais gali turėti mažiau palankias galimybes apginti savo teises ir teisėtus interesus. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu Seime užregistruotas Lietuvos Respublikos civilinės sąjungos įstatymo projektas, kuriame kaip tik ir siekiama sureguliuoti civilinės sąjungos sudarymo, pabaigos, partnerių bendro turtinio turto režimo, tarpusavio teisių ir pareigų ir kitus aktualius klausimus. Siekiant, kad visiems kartu gyvenantiems asmenims būtų taikoma bendro turto prezumpcija, suteikiama aiški jų teisių apsauga, manytina, kad peticijoje

nurodyti siūlymai ir siekiai tam tikrais atvejais galėtų būti pasiekti priėmus Civilinės sąjungos įstatymo projekte numatomą teisinį reguliavimą.

Vertinant tėvų ir vaikų teisinius santykius, pažymėtina, kad šie santykiai susiklosto nepriklausomai nuo to, ar vaiko tėvai yra sudarę santuoką ar ne. Konstitucinis Teismas 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime yra konstatavęs, kad Seimas, <...> nustatęs, kad šeima yra laikomi tik susituokę ar buvę susituokę vyras ir moteris bei jų vaikai (įvaikiai), ir taip susiaurinęs šeimos, kaip konstitucinio instituto, turinį, nesilaikė iš Konstitucijos, *inter alia* jos 38 straipsnio 1, 2 dalių, kylančios šeimos, kaip konstitucinės vertybės, kuri gali būti sukurta ne tik santuokos pagrindu, sampratos. Be to, Konstitucijos 38 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos išreiškia valstybės įsipareigojimą įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų, kad šeima, taip pat motinystė, tėvystė ir vaikystė, kaip konstitucinės vertybės, būtų visokeriopai puoselėjamos ir saugomos (Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d., 2004 m. kovo 5 d. nutarimai). Pastebėtina, kad tėvų lygybės principas yra įtvirtintas Civilinio kodekso 3.156 straipsnyje, taip pat šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad tėvai turi lygias teises ir pareigas savo vaikams, nesvarbu, ar vaikas gimė susituokusiems, ar nesusituokusiems tėvams, jiems santuoką nutraukus, teismui pripažinus ją negaliojančia ar tėvams gyvenant skyrium, nepaisant to, kad vaiko gyvenamoji vieta nustatyta teismo sprendimu su vienu iš tėvų.

Vaiko šeima visų pirma yra jo tėvai, nepriklausomai nuo jų tarpusavio santykio kvalifikavimo (sutuoktiniai, buvę sutuoktiniai, partneriai, atskirai gyvenantys asmenys ir pan.). Tėvai turi pirmumo teisę prieš kitus asmenis atlikti savo kaip tėvų pareigas – dorai auklėti ir prižiūrėti savo vaikus, rūpintis jų sveikata, išlaikyti juos, atsižvelgdami į jų fizinę ir protinę būklę sudaryti palankias sąlygas visapusiškai ir harmoningai vystytis, kad vaikas būtų parengtas savarankiškam gyvenimui visuomenėje (Civilinio kodekso 3.155 straipsnio 2 dalis, 3.165 straipsnio 1 dalis). Visus klausimus, susijusius su vaikų auklėjimu, sprendžia abu tėvai tarpusavio susitarimu (Civilinio kodekso 3.165 straipsnio 3 dalis), nes vaiko saugumui ir ugdymui užtikrinti reikalingas tėvų bendradarbiavimas tarpusavyje ir su vaiku. Jeigu tėvai nesusitaria dėl klausimų, susijusių su vaiko auklėjimu, ginčijamą klausimą sprendžia teismas (Civilinio kodekso 3.165 straipsnio 3 dalis). Kiekvienu atveju, kada nagrinėjamoje byloje egzistuoja su vaiko teisėmis ir teisėtais interesais susijęs elementas, t. y. šeimos teisinių santykių elementas, vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugai skirtinas ypatingas dėmesys, o teismas, nagrinėdamas tokią bylą, yra aktyvus, kiek reikia, kad būtų apsaugotos vaikų teisės ir interesai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-98/2007).

Civilinio kodekso 3.192 straipsnyje imperatyviai nurodyta, kad tėvai privalo materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus. Išlaikymo tvarka ir forma nustatoma bendru tėvų susitarimu. Nesant sutarimo ir sprendžiant dėl priteistino išlaikymo dydžio, vadovaujamosi Civilinio kodekso

3.192 straipsnio 2 dalyje įtvirtintais kriterijais: išlaikymo dydis turi būti proporcingas vaiko poreikiams ir tėvų turtoinei padėčiai bei užtikrinti būtinas vaikui vystytis sąlygas. Įstatymai nenustato jokie išlaikymo dydžio, kurį vaikui turi teikti tėvai, o teismų praktika gali suvienodinti tik parenkamus išlaikymo dydžiui ir formai nustatyti svarbius kriterijus bei proporcingumo principo tarp vaiko poreikių ir tėvų turtoinės padėties bei galimybių taikymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16-706/2016).

Pažymėtina, kad visos aukščiau detalizuotos nuostatos yra taikomos bet kuriam vaikui, neatsižvelgiant į tai, ar jis yra gimęs susituokusiems asmenims ar ne, todėl pareiškėjos teiginiai dėl ne santuokoje gimusių vaikų diskriminacijos, nelygiateisiškumo teisine prasme, nėra objektyvūs ir (ar) pagrįsti konkrečiais faktais, o peticijoje pareiškėjos pateikti siūlymai keisti teisinį reguliavimą, siūlomu aspektu, neturėtų teisinių padarinių gerinant vaikų situaciją. Taigi, vaikų teisių apsauga yra užtikrinama visais atvejais, o jo tėvų tarpusavio santykių forma įtakos suformuotam vaiko teisių apsaugos standartui neturi.

Dėl ieškinio senaties termino panaikinimo šeimos bylose

Įvertinus peticijoje teikiamus siūlymus dėl senaties termino netaikymo šeimos bylose, manytina, kad peticijoje nurodomos problemos ir galimi jų sprendimo būdai nėra susiję su ieškinio senatimi ir jos taikymo taisyklėmis. Civilinio kodekso 1.124 straipsnyje ieškinio senatis apibrėžiama kaip įstatymų nustatytas laiko tarpas (terminas), per kurį asmuo gali apginti savo pažeistas teises pareiškdamas ieškinį. Pagal Civilinio kodekso 1.125 straipsnio 1 dalį, bendrasis, t. y. ir daugumai šeimos ginčų taikytinas ieškinio senaties terminas, yra dešimt metų. Ieškinio senaties termino pabaiga iki ieškinio pareiškimo yra pagrindas ieškinį atmesti. Ieškinio senatį teismas taiko tik tuo atveju, kai ginčo šalis reikalauja (Civilinio kodekso 1.126 straipsnio 2 dalis). Nors ieškinio senaties termino pasibaigimas nepanaikina asmens teisės kreiptis į teismą, prašant apginti pažeistą teisę, tačiau, ginčo šaliai pareikalavus taikyti ieškinio senatį, yra pagrindas atmesti ieškinį, jeigu teismas nepripažįsta, kad šis terminas praleistas dėl svarbios priežasties (Civilinio kodekso 1.126 straipsnio 2 dalis, 1.131 straipsnio 1, 2 dalys).

Reikalavimams, kylantiems iš šeimos teisinių santykių, taip pat taikoma ieškinio senatis, išskyrus Civilinio kodekso trečiosios knygos nustatytas išimtis (Civilinio kodekso 3.6 straipsnis). Išimtiniai atvejai, kai ieškinio senatis nėra taikoma, nurodyti Civilinio kodekso 1.134 straipsnyje. Šio straipsnio 1 punkte įtvirtinta, kad ieškinio senatis netaikoma iš asmeninių neturtinių teisių pažeidimų atsirandantiems reikalavimams, išskyrus įstatymų numatytus atvejus. Taigi, šeimos ginčiuose reiškiamiems reikalavimams, kurie atsiranda iš asmeninių neturtinių teisių pažeidimų, jau šiuo metu nėra taikomas ieškinio senaties terminas.

Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad ieškinio senaties instituto paskirtis – užtikrinti civilinių teisinių santykių stabilumą ir apibrėžtumą, nes civilinių teisinių santykių dalyviams

garantuojama, kad, suėjus įstatymo nustatytam terminui, jų subjektinės teisės teismine tvarka negalės būti nuginčytos ir jiems nebus paskirta tam tikra pareiga. Jeigu suinteresuotas asmuo, žinodamas arba turėdamas žinoti apie savo teisės pažeidimą, per visą ieškinio senaties terminą nesikreipė į teismą su ieškiniu, kad apgintų pažeistą teisę, priešinga teisinio santykio šalis gali pagrįstai tikėtis, kad toks asmuo atsisako savo teisės arba nemano, kad jo teisė yra pažeista. Kita vertus, ieškinio senaties terminų nustatymas skatina nukentėjusią šalį imtis priemonių savo pažeistoms teisėms operatyviai ir tinkamai ginti. Taigi, ieškinio senaties institutas sumažina teisinio neapibrėžtumo neigiamą poveikį civilinei apyvartai, ieškinio senaties terminų nustatymas sudaro objektyvias prielaidas materialiajai tiesai byloje nustatyti; praėjus tam tikram laikui, faktinių aplinkybių išaiškinimas tampa sudėtingesnis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-51-701/2018).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, peticijoje teikiamų siūlymų dėl ieškinio senaties panaikinimo šeimos ginčams įgyvendinimas sukurtų prielaidas teisiniam neapibrėžtumui atsirasti šeimos ginčiuose, be to, nesukurtų didesnės apsaugos labiau pažeidžiamai dviejų asmenų santykių šaliai, priešingai, galėtų asmeniui leisti neginti savo teisių nepamatuotai trunkantį laikotarpį, dar labiau užaštrinant nagrinėjamuose šeimos ginčiuose kylančius nesutarimus.

Pažymėtina, kad kasacinis teismas ne kartą yra nurodęs, kad ieškinio senatį reikia taikyti ne mechaniškai, nes tai būtų nesuderinama su teismo pareiga vykdyti teisingumą, o atsižvelgiant į įvairias aplinkybes – šalių elgesį, jų aktyvumą, jų ginamos vertybės svarbą, lyginant ją su būtinybe remtis ieškinio senaties instituto normomis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-51-1075/2022). Ginčo šaliai reikalaujant taikyti ieškinio senatį, teismas *ex officio* patikrina, ar taikytinas ieškinio senaties terminas nepraleistas ir ar nėra priežasčių šį terminą atnaujinti. Įstatymo nenustatyta, kad ieškovas privalo pateikti prašymą dėl praleisto termino atnaujinimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-385-421/2019). Taigi, net ir šiuo metu teismas, remdamasis savo vidiniu įsitikinimu ir konkrečioje byloje susiklosčiusioms aplinkybėms, gali nuspręsti nagrinėjamoje byloje netaikyti ieškinio senaties termino.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, keisti šiuo metu galiojančio ieškinio senaties teisinio reguliavimo nėra tikslinga – peticijoje pateikti su šiuo institutu susiję įstatymų keitimo siūlymai nesukurtų pridėtinės vertės ar papildomo teisinio aiškumo.

Dėl teismų nagrinėjamų bylų proceso (asmenų skundų šeimos ginčiuose priėmimo ir nagrinėjimo teismuose apibrėžimo, itin trumpų šeimos bylų nagrinėjimo terminų nustatymo)

Įvertinus peticijoje pateiktą siūlymą, kad tam tikrais atvejais teismai neturėtų priimti ir nagrinėti asmenų skundų šeimos ginčiuose, atkreiptinas dėmesys, kad Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintas konstitucinis visuotinio teisminės gynybos prieinamumo principas. Konstitucinis

Teismas yra konstatavęs, kad demokratinėje valstybėje teismas yra pagrindinė institucinė žmogaus teisių ir laisvių garantija (Konstitucinio Teismo 1996 m. balandžio 18 d. nutarimas), konstitucinis teisminės gynybos principas yra universalus (Konstitucinio Teismo 2013 m. liepos 5 d. nutarimas), pagal Konstituciją įstatymų leidėjas turi pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad visus ginčus dėl asmens konstitucinių teisių ir laisvių, taip pat įgytų teisių pažeidimo būtų galima spręsti teisme (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 2 d., 2003 m. kovo 4 d., 2004 m. gruodžio 29 d., 2005 m. vasario 7 d., 2006 m. sausio 16 d. nutarimai). Ši teisė taip pat įtvirtinta Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos piliečiai turi teisę į teisminę gynybą nuo kėsinosi į Konstitucijoje ir įstatymuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse įtvirtintas jų teises ir laisves. Teismų įstatymo 6 straipsnyje nustatyta, kad įstatymui ir teismui visi asmenys lygūs, o žmogaus teisių negalima varžyti ar teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų ar kitų aplinkybių.

Be to, kaip yra pasisakęs ir kasacinis teismas, nagrinėdamas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 2 dalies nuostatą, teisei kreiptis į teismą teisminės gynybos yra būdingas absoliutumas. Civilinio proceso kodekso 137 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinti atsisakymo priimti ieškinį (ar kitą procesinį dokumentą, kuriuo inicijuojamas civilinės bylos pradėjimas) pagrindai. Šių pagrindų sąrašas yra baigtinis, kas reiškia, kad teismo atsisakymas pradėti (iškelti) civilinę bylą pagal pateiktą procesinį dokumentą gali būti grindžiamas tik pirmiau nurodytoje proceso įstatymo normoje įtvirtintais pagrindais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. sausio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-10-690/2018).

Taip pat įvertinus peticijoje išdėstytus teiginius, kad šeimos ginčų bylos turėtų būti išnagrinėjamos ypač operatyviai ir greitai, atkreiptinas dėmesys, kad jau šiuo metu galiojančio Teismų įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje yra nustatyta, kad teismas visa savo veikla turi užtikrinti, kad bylos būtų išnagrinėtos lygybės ir viešumo sąlygomis per įmanomai trumpiausią laiką. Be to, Civilinio proceso kodekso 7 straipsnyje nustatyta, kad teismas imasi Civilinio proceso kodekse nustatytų priemonių, kad būtų užkirstas kelias procesui vilkinti, ir siekia, kad byla būtų išnagrinėta teismo vieno posėdžio metu, jeigu tai nekenkia tinkamai išnagrinėti bylą, taip pat kad įsiteisėjęs teismo sprendimas būtų įvykdytas per įmanomai trumpesnę laiką ir kuo ekonomiškiau. Dalyvaujantys byloje asmenys privalo sąžiningai naudotis ir nepiktnaudžiauti jiems priklausančiomis procesinėmis teisėmis, rūpintis greitu bylos išnagrinėjimu, rūpestingai ir laiku, atsižvelgdami į proceso eigą, pateikti teismui įrodymus ir argumentus, kuriais grindžiami jų reikalavimai ar atsikirtimai. Taigi, pagrįsta bylos nagrinėjimo trukmė priklauso nuo kiekvienos bylos aplinkybių. Vertinant, kiek laiko bus nagrinėjama byla, reikia atsižvelgti tiek į bylos sudėtingumą, tiek į šalių elgesį, į bylos baigties pasekmes ir kitas reikšmingas aplinkybes, tad automatiškai nustatyti itin trumpus šeimos bylų nagrinėjimo terminus nėra tikslinga ir pagrįsta. Taigi, konstitucinė teisė į teisminę gynybą gali būti

ribojama tik išimtiniais, objektyviai pagrįstais ir išskirtiniais atvejais, o šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas yra tinkamas ir pakankamas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalimi ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 1999 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. VIII-1408 „Dėl Seimo Peticijų komisijos nuostatų patvirtinimo“, 28 punktu, Seimo Peticijų komisijos išvada dėl A. Dumbraskaitės peticijoje pateiktų pasiūlymų atmetimo teikiama Seimui, taip pat siūloma įtraukti į Seimo pavasario sesijos darbotvarkę Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos išvados dėl Aidos Dumbraskaitės peticijos“ projektą.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Pupinis